

www.cef.es

P.º Gral. Martínez Campos, 5
Gran de Gràcia, 171
Alboraya, 23
Ponzano, 15

info@cef.es

28010 MADRID
08012 BARCELONA
46010 VALÈNCIA
28010 MADRID

Tel. 914 444 920
Tel. 934 150 988
Tel. 963 614 199
Tel. 914 444 920

902 88 89 90

T. GESTORS ATC. ANNEX 1 TEMA 29

1. L'obligació
 - 1.1. L'obligació. Concepte i classificació
 - 1.2. Concepte
 - 1.3. Classificació
 - 1.3.1. En funció del vincle
 - 1.3.2. En funció del subjecte
 - 1.3.3. En funció de l'objecte
2. L'extinció de les obligacions
 - 2.1. Les causes d'extinció de les obligacions
 - 2.2. El pagament o el compliment de l'obligació
 - 2.3. La pèrdua de la cosa deguda o impossibilitat sobrevinguda de la prestació
 - 2.4. Condonació
 - 2.5. Confusió de drets
 - 2.6. La compensació
 - 2.7. La novació
 - 2.8. Causes de l'incompliment de les obligacions
3. La prova de les obligacions
4. Obligacions extracontractuals
 - 4.1. Concepte
 - 4.2. Responsabilitat subjectiva i objectiva
 - 4.3. Responsabilitat per actes propis
 - 4.4. Responsabilitat per fets aliens
5. Enriquiment sense causa
6. Concurrencia i prelación de crèdits
7. Influència del temps en les relacions jurídiques. La prescripció extintiva i la caducitat
 - 7.1. La prescripció extintiva
 - 7.2. La caducitat

www.cef.es

P.º Gral. Martínez Campos, 5
Gran de Gràcia, 171
Alboraya, 23
Ponzano, 15

info@cef.es

28010 MADRID
08012 BARCELONA
46010 VALÈNCIA
28010 MADRID

Tel. 914 444 920
Tel. 934 150 988
Tel. 963 614 199
Tel. 914 444 920

902 88 89 90

TEMA

29

L'obligació. Concepte i classificació. L'extinció de les obligacions. La prova de les obligacions. Obligacions extracontractuals. Enriquiment sense causa. Concurrencia i prelació de crèdits. Influència del temps en les relacions jurídiques. La prescripció extintiva i la caducitat

1. L'OBLIGACIÓ

1.1. L'OBLIGACIÓ. CONCEPTE I CLASSIFICACIÓ

D'acord amb el que disposa l'article 149.1.8a CE, l'Estat té competències exclusives pel que fa a les bases de les obligacions contractuals. A Catalunya, en matèria d'obligacions i contractes, han resultat d'aplicació la major part dels preceptes del Codi civil i de la legislació estatal, en unes ocasions per la competència exclusiva de l'Estat i en altres de forma supletòria per no disposar de regulació pròpia.

Ara bé, cal tenir en compte que en els darrers anys el legislador català ha dictat diverses normes que regulen determinats aspectes del Dret d'obligacions i contractes. Per una banda, la Llei 29/2002, de 30 de desembre, primera llei del Codi civil de Catalunya, que va aprovar el llibre primer, i que a més de contenir un títol de disposicions generals, regula la prescripció i la caducitat.

Per una altra banda, la Llei 3/2017, de 15 de febrer, del llibre sisè del Codi civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i contractes i de modificació dels llibres primer, segon, tercer, quart i cinquè, que va entrar en vigor l'1 de gener de 2018.

Tot i que el llibre sisè del Codi civil de Catalunya s'estructura en un títol I, relatiu a les disposicions generals, un títol II, relatiu als tipus contractuals i un títol III, relatiu a les fonts no contractuals de les obligacions, només s'ha aprovat el títol II. El llibre sisè regula per primera vegada els contractes de compravenda, de permuta i mandat, modifica i incorpora els contractes regulats fins ara en lleis especials i substitueix la normativa que restava vigent de la Compilació de dret civil de Catalunya relativa a la compravenda a carta de gràcia i l'acció de rescissió per lesió.

1.2. CONCEPTE

El Codi civil no conté una definició de l'obligació i es limita a establir que tota obligació consisteix a donar, fer o no fer alguna cosa (art. 1.088 CC). Del compliment de les obligacions, en respon el deutor

amb tots els seus béns, presents i futurs (art. 1.911 CC). Per tant, podem definir l'obligació com un dret del creditor dirigit a aconseguir del deutor una prestació de donar, fer, o no fer alguna cosa, garantit amb tot el patrimoni del deutor.

Quant a les fonts de les obligacions, l'article 1.089 CC estableix que les obligacions neixen de la llei, dels contractes i quasicontractes, i dels actes i omissions il·lícits o en què hi hagi qualsevol gènere de culpa o negligència.

Les obligacions derivades de la llei no es presumeixen. Només són exigibles les determinades expressament en el Codi civil o en lleis especials, i es regeixen pels preceptes de la llei que les hagi establertes; i, en el que aquesta llei no hagi previst, per les disposicions d'aquest llibre IV del Codi civil relatiu a les obligacions i els contractes (art. 1.090 CC).

Les obligacions que neixen dels contractes tenen força de llei entre les parts contractants, i s'han de complir d'acord amb aquests (art. 1.091 CC).

Són quasicontractes els fets lícits i purament voluntaris, l'autor dels quals resulta obligat envers un tercer i de vegades en sorgeix una obligació recíproca entre els interessats (art. 1.887 CC). El Codi civil regula en el capítol corresponent als quasicontractes la gestió de negocis aliens i el cobrament de l'indegut.

Pel que fa a la gestió de negocis aliens, l'article 1.888 CC estableix que el qui s'encarrega voluntàriament de l'agència o l'administració dels negocis d'altri, sense el seu mandat, està obligat a continuar-ne la gestió fins que s'acabi l'afer i les incidències, o a requerir l'interessat perquè el substitueixi en la gestió, si es troba en situació de poder fer-ho ell mateix.

Quant al cobrament de l'indegut, l'article 1.895 CC estableix que quan algú rep alguna cosa que no tenia dret de cobrar, i que per error ha estat lliurada indegudament, té l'obligació de restituir-la.

Quant a les obligacions que neixen dels actes i omissions il·lícits si neixen dels delictes, es regeixen per les disposicions del Codi penal (art. 1.092 CC). En canvi, d'acord amb l'article 1.093 CC, les que deriven d'actes o omissions en què hi ha culpa o negligència no penades per la llei, queden sotmeses a les disposicions del capítol II, del títol XVI, del Llibre IV, del Codi civil, relatiu a les obligacions que neixen de culpa o negligència (responsabilitat extracontractual).

1.3. CLASSIFICACIÓ

Les obligacions es poden classificar en funció del vincle, el subjecte i l'objecte.

1.3.1. En funció del vincle

Per raó de la unitat o pluralitat de vincles, les obligacions poden ser unilaterals o bilaterals. Són unilaterals o simples aquelles en què hi ha un sol vincle obligatori, ja que una persona s'obliga, envers una altra, sense que aquesta assumeixi al seu torn cap obligació. Són bilaterals o recíproques aquelles en què hi ha pluralitat de vincles, ja que les parts s'obliguen recíprocament una envers l'altra. Les obligacions bilaterals o recíproques també són conegudes amb el nom de sinal·lagmàtiques.

El Codi civil no dedica cap capítol especial a les obligacions recíproques, malgrat que reconeix aquesta categoria en els articles 1.100, 1.120 i 1.124.

D'acord amb el que estableix l'article 1.124 CC, la facultat de resoldre les obligacions s'entén implícita en les recíproques, per al cas en què un dels obligats no compleixi el que li pertoca. El

perjudicat pot escollir entre exigir el compliment o la resolució de l'obligació, amb el rescabament de danys i l'abonament d'interessos en tots dos casos. També pot demanar la resolució, fins i tot després d'haver optat pel compliment, quan aquest sigui impossible.

1.3.2. En funció del subjecte

Les obligacions poden tenir un sol subjecte actiu o creditor o un sol subjecte passiu o deutor, o bé una pluralitat de creditors, de deutors o d'ambdós a la vegada.

En els supòsits de pluralitat de creditors, en l'obligació s'ha de determinar si qualsevol d'ells està legitimat per exigir el compliment íntegre de l'obligació o bé si cadascun d'ells ha de limitar-se a reclamar la part que li correspon del crèdit.

En els supòsits de pluralitat de deutors, en l'obligació s'ha de determinar si cadascun d'ells està obligat al compliment íntegre de l'obligació o bé si cadascun d'ells ha de complir amb la part que li correspon de l'obligació.

Les obligacions són mancomunades en el cas de pluralitat de creditors quan cadascun dels creditors només pot reclamar, del deutor, la part que li correspon del crèdit. Les obligacions són mancomunades en el cas de pluralitat de deutors quan cadascun dels deutors únicament està obligat a complir amb la part del deute que li correspon.

Les obligacions són solidàries en el cas de pluralitat de creditors quan qualsevol dels creditors pot reclamar al deutor el compliment íntegre de l'obligació. Les obligacions són solidàries en el cas de pluralitat de deutors quan tots els deutors queden obligats al compliment íntegre de l'obligació.

En cas de pluralitat de subjectes en l'obligació, la concurrència de dos o més creditors o de dos o més deutors en una sola obligació no implica que cada un d'aquells tingui dret de demanar, ni cada un d'aquests hagi de prestar íntegrament les coses objecte de l'obligació. Això només es produeix quan l'obligació ho determini expressament, i es constitueix amb el caràcter de solidària (art. 1.137 CC).

En el cas d'obligacions mancomunades, si del text de les obligacions no en resulta una altra cosa, el crèdit o el deute es presumeixen dividits en tantes parts iguals com creditors o deutors hi hagi, i es consideren crèdits o deutes diferents els uns dels altres (art. 1.138 CC).

Cada un dels creditors solidaris pot fer el que sigui útil per als altres, però no el que els sigui perjudicial. Les accions exercitades contra qualsevol dels deutors solidaris, perjudiquen a tots (art. 1.141 CC).

El deutor pot pagar el deute a qualsevol dels creditors solidaris; però, si ha estat demandat judicialment per algun, el pagament l'ha de fer a aquest (art. 1.142 CC).

La novació, la compensació, la confusió o la remissió del deute, fetes per qualsevol dels creditors solidaris o amb qualsevol dels deutors de la mateixa classe, extingeixen l'obligació, sense perjudici del que disposa l'article 1146 CC. El creditor que hagi executat qualsevol d'aquests actes, i també el que cobri el deute, ha de respondre als altres de la part que els correspon en l'obligació (art. 1.143 CC).

El creditor es pot adreçar contra qualsevol dels deutors solidaris o contra tots ells simultàniament. Les reclamacions entaulades contra un d'ells no són obstacle per a les que s'adrecin posteriorment contra els altres, mentre el deute no sigui cobrat completament (art. 1.144 CC).

El pagament fet per un dels deutors solidaris extingeix l'obligació. El qui va fer el pagament només pot reclamar dels seus codeutors la part que correspon a cadascun, amb els interessos deguts. La falta

de compliment de l'obligació per insolvència del deutor solidari, l'han de suplir els seus codeutors, a prorrata del deute de cadascun (art. 1.145 CC).

1.3.3. En funció de l'objecte

Les obligacions indivisibles són aquelles que no siguin susceptibles de compliment parcial. Les obligacions de fer són divisibles quan tenen per objecte una prestació que es pot complir per parts sense que s'alteri l'essència de l'obligació (art. 1.151 CC).

Les obligacions de donar són aquelles que tenen per objecte el lliurament d'una cosa. L'obligació de fer imposa al deutor el desenvolupament d'una activitat que permet al creditor la satisfacció d'un interès. L'obligació de no fer és la que obliga el deutor a no lliurar o no fer alguna cosa que sense l'existència del vincle li seria permès.

Són obligacions específiques aquelles que es contrauen per una cosa o servei especialment individualitzat, de manera que no li és igual al creditor rebre'n un en comptes d'un altre. Són obligacions genèriques, les que se satisfan lliurant una cosa del mateix gènere o classe o prestant un servei d'igual gènere.

Són obligacions principals les que existeixen per si i tenen un fi propi. Són obligacions accessòries les subordinades a una obligació principal. Un tipus especial d'obligació accessòria és l'anomenada clàusula penal, la qual consisteix en l'estipulació d'una prestació (generalment de pagar una suma de diners) a càrrec del deutor i a favor del creditor, per al cas que el deutor no compleixi l'obligació.

2. L'EXTINCIÓ DE LES OBLIGACIONS

2.1. LES CAUSES D'EXTINCIÓ DE LES OBLIGACIONS

D'acord amb l'article 1.156 CC les obligacions s'extingeixen pel pagament o el compliment, que és el mecanisme normal d'extinció de les obligacions. S'anomena pagament el compliment de l'obligació tant si aquesta és dinerària com si no ho és.

A més de per pagament o compliment, les obligacions s'extingeixen per la pèrdua de la cosa deguda, per la condonació del deute, per la confusió dels drets de creditor i deutor i per la compensació (art. 1.156 CC).

Malgrat això, a les causes d'extinció de les obligacions de l'article 1.156 CC s'han d'afegir altres causes com el mutu dissens, és a dir que l'obligació queda extingida per l'acord entre el deutor i el creditor. Pel que fa a les obligacions de fer personalíssimes, aquestes també s'extingeixen per la mort del deutor obligat a realitzar la prestació. A més a més, les parts poden haver establert altres causes d'extinció de les obligacions, com un termini final o una condició resolutòria.

2.2. EL PAGAMENT O EL COMPLIMENT DE L'OBLIGACIÓ

D'acord amb l'article 1.156 CC les obligacions s'extingeixen pel pagament o el compliment, que és el mecanisme normal d'extinció de les obligacions. S'anomena pagament el compliment de l'obligació tant si aquesta és dinerària com si no ho és.

El deutor d'una cosa no pot obligar el seu creditor a rebre'n una de diferent, encara que sigui del mateix valor o més alt que la deguda. En les obligacions de fer tampoc no pot ser substituït un fet per un altre contra la voluntat del creditor (art. 1.166 CC). No es considera pagat un deute fins que s'ha lliurat completament la cosa o s'ha fet la prestació en què consistia l'obligació (art. 1.157 CC). Si no és que el contracte ho autoritza expressament, el creditor no pot ser compellit a rebre parcialment les prestacions en què consisteixi l'obligació (art. 1.169 CC). Per tant, són requisits del pagament la identitat, la integritat i la indivisibilitat del pagament.

Per tant, el deutor ha de lliurar la mateixa cosa. No obstant això, existeixen dues regles especials:

- a) Quan l'obligació consisteixi a lliurar una cosa indeterminada o genèrica, la qualitat i les circumstàncies de la qual no hagin estat expressades, el creditor no la pot exigir d'una qualitat superior, ni el deutor lliurar-la d'una qualitat inferior (art. 1.167 CC).
- b) El pagament dels deutes de diners s'ha de fer en l'espècie pactada i, si no és possible lliurar l'espècie, en la moneda que tingui curs legal a Espanya. El lliurament de pagarés a l'ordre, o lletres de canvi o altres documents mercantils, només produeix els efectes de pagament quan hagin estat realitzats, o quan per culpa del creditor s'hagin perjudicat. Mentrestant, l'acció derivada de l'obligació primitiva queda en suspens (art. 1.170).

El pagament s'ha d'executar en el lloc que hagi designat l'obligació. Si no s'ha expressat i es tracta de lliurar una cosa determinada, s'ha de fer el pagament on aquesta cosa existia en el moment de constituir-se l'obligació. En qualsevol altre cas, el lloc del pagament és el del domicili del deutor (art. 1.171 CC).

Pot fer el pagament qualsevol persona, tingui o no interès en el compliment de l'obligació, tant si el coneix i l'aprova, com si l'ignora el deutor. El qui pagui per compte d'un altre pot reclamar del deutor el que hagi pagat, mentre no ho hagi fet contra la seva voluntat expressa. En aquest cas només pot repetir del deutor allò en què li hagi estat útil el pagament (art. 1.158 CC).

El pagament s'ha de fer a la persona a favor de la qual estigui constituïda l'obligació, o a una altra autoritzada per rebre-la en nom seu (art. 1.162 CC).

El pagament fet a una persona incapacitada per administrar els seus béns és vàlid si s'ha convertit en la seva utilitat. També és vàlid el pagament fet a un tercer quan s'ha convertit en utilitat del creditor (art. 1.163 CC). El pagament fet de bona fe a qui està en possessió del crèdit allibera el deutor (art. 1.164 CC).

No és vàlid el pagament fet al creditor pel deutor després d'haver-li estat ordenat judicialment la retenció del deute (art. 1.165 CC).

La imputació del pagament és el dret del deutor que té diversos deutes d'una mateixa espècie a favor d'un sol creditor, a declarar, en el moment de fer el pagament, a quin d'aquells s'ha d'aplicar. Si accepta del creditor un rebut en què es fa l'aplicació del pagament, no pot reclamar contra aquesta, si no és que hi ha intervingut alguna causa que invalidi el contracte (art. 1.172 CC).

Ara bé, el dret d'imputació no pot perjudicar el creditor, per la qual cosa si el deute produeix interès, no es pot considerar fet el pagament a compte del capital mentre no estiguin coberts els interessos (art. 1.173 CC).

Quan el pagament no es pugui imputar segons les regles anteriors, es considera satisfet el deute més oneros pel deutor entre els que hagin vençut. Si aquests són de la mateixa naturalesa i gravamen, el pagament s'imputa a tots a prorrata (art. 1.174 CC).

El deutor pot cedir els seus béns als creditors en pagament dels deutes. Aquesta cessió, llevat que hi hagi un pacte en contra, només allibera aquell de responsabilitat per l'import líquid dels béns cedits (art. 1.175 CC).

L'adjudicació o dació en pagament no està regulada de forma específica en el Codi civil, però la jurisprudència l'admet com una forma de pagament. L'adjudicació o dació en pagament és un acord entre les parts en el qual tenen per extingida l'obligació amb la realització d'una prestació diferent de la deguda al creditor, qui accepta de rebre-la en substitució d'aquesta. L'acord entre les parts és simultani a l'entrega de l'objecte de la nova prestació, ja que si només hi ha el compromís del deutor de realitzar una prestació diferent, és un supòsit de novació del contracte i no de dació en pagament.

Si el creditor a qui es fa l'ofertament de pagament, de conformitat amb les disposicions que el regulen, es nega, de manera expressa o de fet, sense raó a admetre'l, a atorgar el document justificatiu de la seva realització o a la cancel·lació de la garantia, si n'hi ha, el deutor queda lliure de responsabilitat mitjançant la consignació de la cosa deguda (art. 1.176 CC).

El rebuig injustificat a l'ofertament de pagament idoni realitzat pel deutor constitueix el creditor en mora, per la qual cosa el retard en el compliment del deutor no produeix la mora del deutor. A més, la mora del creditor implica que se li atribueix a ell el risc de pèrdua fortuïta de la cosa i que ha d'abonar les despeses derivades de la conservació i custòdia de la cosa.

La consignació i l'ofertament del pagament és un mecanisme que permet al deutor d'alliberar-se de l'obligació quan no pot fer efectiu el pagament al creditor, perquè no pot rebre el pagament o pretén demorar el pagament.

La consignació l'ha de fer el deutor o un tercer, i les coses degudes s'han de posar a disposició del jutjat o del notari, en els termes que preveuen respectivament els articles 98 a 99 de Llei 15/2015, de 2 de juliol de jurisdicció voluntària i l'article 69 de la Llei de 28 de maig de 1862, del notariat la (art. 1.178 CC).

Per tal que la consignació de la cosa deguda alliberi la persona obligada, ha de ser anunciada prèviament a les persones interessades en el compliment de l'obligació. La consignació és ineficaç si no s'ajusta estrictament a les disposicions que regulen el pagament (art. 1.177 CC).

Les despeses de la consignació, quan sigui procedent, són a càrrec del creditor (art. 1.179 CC). L'acceptació de la consignació pel creditor o la declaració judicial que està ben feta extingeix l'obligació i el deutor pot demanar que s'ordini cancel·lar l'obligació i la garantia, si escau. Mentrestant, el deutor pot retirar la cosa o quantitat consignada, i queda subsistent l'obligació (art. 1.180 CC).

Si, feta la consignació, el creditor autoritza el deutor per retirar-la, perd tota preferència que tingui sobre la cosa. Els codeutors i fiadors queden lliures (art. 1.181 CC).

2.3. LA PÈRDUA DE LA COSA DEGUDA O IMPOSSIBILITAT SOBREVINGUDA DE LA PRESTACIÓ

L'obligació que consisteix a lliurar una cosa determinada queda extingida quan aquesta es perd o es destrueix sense culpa del deutor i abans d'haver-se constituït en mora (art. 1.182 CC).

No obstant això, perquè sorgeixi aquesta causa d'extinció cal que es tracti d'una obligació de lliurar una cosa específica, atès que l'obligació de lliurar coses genèriques no s'extingeix, puix que sempre és pot lliurar una cosa del mateix gènere.

El deutor també queda alliberat en les obligacions de fer quan la prestació sigui legalment o físicament impossible (art. 1.184 CC).

Per tant, com que la impossibilitat del compliment pot afectar tant les obligacions de donar com de fer o no fer, resulta més precisa l'expressió impossibilitat sobrevinguda de la prestació, que no pas pèrdua de la cosa deguda.

Sempre que la cosa s'hagi perdut en poder del deutor, es presumeix que la pèrdua va tenir lloc per culpa seva i no pas per cas fortuït, llevat que hi hagi una prova en contra, i sense perjudici del que disposa l'article 1.096 CC (art. 1.183 CC).

Quan el deute d'una cosa certa i determinada procedeix d'un delictes, no s'eximeix el deutor de pagar-ne el preu, sigui quin sigui el motiu de la pèrdua, llevat que, si ell havia ofert la cosa al qui havia de rebre-la, aquest s'hagués negat a acceptar-la sense raó (art. 1.185 CC).

Extingida l'obligació per la pèrdua de la cosa, corresponen al creditor totes les accions que el deutor tingui contra tercers per raó d'aquesta (art. 1.186 CC).

2.4. CONDONACIÓ

La condonació és la renúncia al dret de crèdit pel seu titular, és a dir, pel creditor. Per tant, condonar equival a perdonar un deute o renunciar a exigir-lo.

Atenent el seu objecte, la condonació pot ser total o parcial. La condonació és total quan s'extingeix íntegrament l'obligació amb totes les seves conseqüències. La condonació parcial pot referir-se a les obligacions accessòries deixant subsistent la principal, a una quantitat, dins el total que compregui l'obligació i a una circumstància de l'obligació que l'agregui, com els interessos o la solidaritat.

La condonació es pot fer expressament o tàcitament. L'una i l'altra estan sotmeses als preceptes que regeixen les donacions inoficioses. La condonació expressa, a més, s'ha d'ajustar a les formes de la donació (art. 1.187). La condonació és expressa quan es declara la voluntat de remetre deute. La condonació és tàcita quan es dedueix dels actes del creditor.

El Codi civil detalla uns casos en què es presumeix feta tàcitament la condonació, sense perjudici que es pugui admetre qualsevol altra forma de condonació tàcita. Els casos previstos pel Codi civil són els següents:

1. El lliurament del document privat justificatiu d'un crèdit, fet voluntàriament pel creditor al deutor, implica la renúncia de l'acció que el primer tenia contra el segon (1.188 CC).
2. Es considera remesa l'obligació accessòria de penyora quan la cosa empenyorada, després de lliurada al creditor, estigui en poder del deutor (art. 1.191 CC).

La condonació del deute principal extingeix les obligacions accessòries; però la d'aquestes deixa subsistent la primera (1.190 CC).

2.5. CONFUSIÓ DE DRETS

La confusió de drets extingeix l'obligació des que concorren en una mateixa persona els conceptes de creditor i de deutor. Se n'exceptua el cas en què aquesta confusió tingui lloc en virtut d'un títol d'herència, si aquesta ha estat acceptada a benefici d'inventari (art. 1.192 CC). La prescripció de les pretensions entre les persones cridades a heretar i l'herència jacent se suspèn mentre no sigui acceptada l'herència (art. 121-17 CCCat).

La confusió que recau en la persona del deutor o del creditor principal beneficia els fiadors. La que es realitza en qualsevol d'aquests no extingeix l'obligació (art. 1.193 CC). Per tant, la confusió que recau en la persona del deutor o del creditor principal extingeix les obligacions accessòries, però no al revés (art. 1.193 CC).

En el cas de pluralitat de creditors i/o deutors, si el deute és mancomunat la confusió només l'extingeix en la porció corresponent al creditor o deutor en qui concorrin els dos conceptes (art. 1.194 CC).

En el cas d'obligacions solidàries l'article 1.143 CC estableix que la confusió feta per qualsevol dels creditors solidaris o amb qualsevol dels deutors de la mateixa classe, extingeix l'obligació. El creditor que ha executat la confusió, i també el que cobri el deute, ha de respondre als altres de la part que els correspon en l'obligació.

2.6. LA COMPENSACIÓ

La compensació té lloc quan dues persones, per dret propi, siguin recíprocament creditores i deutores l'una de l'altra (art. 1.195 CC). L'efecte de la compensació és extingir l'un i l'altre deutes en la quantitat concurrent, encara que no en tinguin coneixement els creditors i deutors (art. 1.202 CC).

D'acord amb l'article 1.196 CC, perquè sigui procedent la compensació cal:

- 1r. Que cada un dels obligats ho estigui principalment i sigui alhora creditor principal de l'altre.
- 2n. Que els dos deutes consisteixin en una quantitat de diners, o, si les coses degudes són fungibles, siguin de la mateixa espècie i també de la mateixa qualitat, si aquesta s'ha designat.
- 3r. Que els dos deutes hagin vençut.
- 4t. Que siguin líquids i exigibles.
- 5è. Que sobre cap d'ells no hi hagi retenció o litigi promogut per terceres persones i notificada oportunament al deutor.

No obstant el que disposa l'article anterior, el fiador pot oposar la compensació respecte al que el creditor degui al seu deutor principal (art. 1.197 CC).

La compensació no és procedent quan algun dels deutes prové de dipòsit o de les obligacions del dipositari o comodatari. Tampoc es pot oposar al creditor per aliments deguts per títol gratuït (art. 1.200 CC).

Si una persona té contra si diversos deutes compensables, en l'ordre de la compensació s'han d'observar les disposicions sobre la imputació de pagaments (art. 1.201 CC).

2.7. LA NOVACIÓ

En la seva accepció clàssica, la novació suposa l'extinció d'una obligació i la seva substitució per una de nova. Ara bé, la doctrina i la jurisprudència reconeixen, al costat del concepte tradicional de la novació extintiva, la novació modificativa, que suposa la transformació de l'obligació, però no la seva extinció. Per tant, la novació és la substitució o canvi d'una obligació per una altra de posterior, que extingeix o modifica la primera.

L'article 1.203 CC detalla els supòsits en què la novació té lloc i estableix que les obligacions es poden modificar:

- 1r. Variant-ne l'objecte o les condicions principals.
- 2n. Substituint la persona del deutor.
- 3r. Subrogant un tercer en els drets del creditor.

Per tant, són tres les classes de novació existents en el nostre dret: la novació extintiva, l'assumpció de deute i la subrogació en la posició creditora.

Per tal que una obligació quedi extingida per una altra que la substitueixi, cal que sigui declarat així terminantment, o que l'antiga i la nova siguin completament incompatibles (art. 1.204 CC).

Quan l'obligació principal s'extingeixi pels efectes de la novació, només poden subsistir les obligacions accessòries si beneficien tercers que no hi hagin prestat el seu consentiment (art. 1.207 CC).

2.8. CAUSES DE L'INCOMPLIMENT DE LES OBLIGACIONS

Les causes d'incompliment de les obligacions es classifiquen segons siguin o no imputables al deutor.

Les causes imputables al deutor es poden agrupar en:

- a) Les que donen lloc a un incompliment definitiu, que impedeix tota possibilitat de complir més tard; el dol i la culpa.
- b) Les que donen lloc a un incompliment temporal, que no impedeix un compliment retardat de l'obligació; la mora.

L'article 1.101 CC estableix que queden subjectes a la indemnització dels danys i perjudicis causats els qui en el compliment de les seves obligacions incorrin en dol, negligència o morositat, i els qui de qualsevol altra manera contravenen al tenor d'aquelles.

Són causes no imputables al deutor el cas fortuït i la força major. En aquest sentit, l'article 1.105 CC estableix que fora dels casos esmentats expressament a la llei, i d'aquells en què així ho declari l'obligació, ningú no respon dels successos que no s'hagin pogut preveure, o que, previstos, siguin inevitables.

D'acord amb l'article 1.269 CC hi ha dol quan amb paraules o maquinacions insidioses de part d'un dels contractants, és induït per l'altre a formalitzar un contracte que, sense elles, no hagués fet. La responsabilitat procedent del dol és exigible en totes les obligacions. La renúncia de l'acció per fer-la efectiva és nul·la (art. 1.102 CC).

La culpa o negligència del deutor consisteix en l'omissió d'aquella diligència que exigeix la naturalesa de l'obligació i correspon a les circumstàncies de les persones, del temps i del lloc. Quan l'obligació no expressa la diligència que s'ha de prestar en el seu compliment, s'exigeix la que correspondria a un bon pare de família (art. 1.104 CC).

La responsabilitat que procedeixi de negligència és igualment exigible en el compliment de tota mena d'obligacions; però la poden moderar els tribunals segons els casos (art. 1.103 CC).

Si hi ha dol, l'incompliment és voluntari, en canvi, si hi ha culpa o negligència, l'incompliment es produeix perquè no s'han posat els mitjans per evitar-ho.

Sempre que la cosa s'hagi perdut en poder del deutor, es presumeix que la pèrdua va tenir lloc per culpa seva i no pas per cas fortuït, llevat que hi hagi una prova en contra, i sense perjudici del que disposa l'article 1.096 CC (art. 1.183 CC).

La mora consisteix en el retard culpable en el compliment de l'obligació, però de manera que queda oberta la possibilitat de compliment de l'obligació, ja que, si no és així, no hi ha mora, sinó incompliment absolut. Per tant, si el retard en el compliment s'ha produït per cas fortuït o per força major no és imputable al deutor i, per tant, aquest no es podrà constituir en mora. La mora sols és possible en les obligacions de donar i de fer i no es pot aplicar a les obligacions de no fer, ja que en aquestes no pot haver-hi un retard en el compliment.

Es constitueixen en mora els obligats a lliurar o a fer alguna cosa des que el creditor els exigeixi judicialment o extrajudicialment el compliment de l'obligació (art. 1.100 CC). Per tant, perquè el retard en el compliment es converteixi en mora és necessari que el creditor exigeixi al deutor, judicial o extrajudicialment, el compliment de l'obligació. En cas d'interpel·lació judicial, els interessos de demora es meriten des de la data d'interposició de la demanda. En cas d'interpel·lació extrajudicial, els interessos de demora meriten des de la data del requeriment.

Ara bé, l'article 1.100 CC estableix que no és necessària la intimació del creditor perquè la mora existeixi:

1r. Quan l'obligació o la llei ho declarin així expressament.

2n. Quan de la seva naturalesa i circumstàncies resulti que la designació de l'època en què havia de lliurar-se la cosa o fer-se el servei va ser motiu determinant per establir l'obligació.

En les obligacions recíproques cap dels obligats no es constitueix en mora si l'altre no compleix o no s'avé a complir degudament el que li pertoca. Des que un dels obligats compleix la seva obligació, comença la mora per a l'altre.

En canvi, pel que fa a les obligacions mercantils, l'article 63 del Reial decret de 22 d'agost de 1.885 pel qual es publica el Codi de comerç, estableix que els efectes de la mora en les obligacions mercantils comencen, en els contractes que tenen assenyalada una data pel seu compliment, l'endemà al seu venciment.

Quant als efectes de la mora, el deutor morós queda obligat a:

- a) Complir l'obligació i indemnitzar al creditor pels danys i perjudicis causats pel retard (art. 1.101 CC).
- b) Respondre per la falta de compliment de l'obligació fins i tot quan el compliment resulti impossible, amb posterioritat al moment de la constitució en mora, per cas fortuït o força major (art. 1.096 CC).

La indemnització per danys i perjudicis és sempre de caràcter pecuniari. La indemnització per danys i perjudicis és la suma de diners que aquell que incompleix ha d'entregar al creditor per rescabalar els danys i perjudicis causats per l'incompliment.

Els pressupòsits per la indemnització per danys i perjudicis són que el deutor sigui responsable de l'incompliment i que el creditor acrediti l'efectiva existència dels danys i perjudicis.

En cas d'incompliment, el creditor pot reclamar el compliment de l'obligació i la corresponent indemnització per danys i perjudicis.

En el cas d'obligacions recíproques, quan hi ha un incompliment de l'obligació, el creditor pot exigir al deutor el compliment de l'obligació o instar la resolució del contracte amb la restitució de les prestacions ja realitzades i la corresponent indemnització per danys i perjudicis (art. 1.124 CC).

La indemnització de danys i perjudicis comprèn, no solament el valor de la pèrdua que hagi sofert, dany emergent, sinó també el del guany que hagi deixat d'obtenir el creditor, lucre cessant (art. 1.106 CC).

Els danys i perjudicis de què respon el deutor de bona fe són els previstos o els que s'han pogut preveure en el moment de constituir-se l'obligació i que són conseqüència necessària de la manca de compliment. En cas de dol el deutor ha de respondre de tots els danys i perjudicis que, conegudament, derivin de la falta de compliment de l'obligació (art. 1.107 CC).

Si l'obligació consisteix en el pagament d'una quantitat de diners, i el deutor es constitueix en mora, la indemnització de danys i perjudicis, si no s'ha pactat el contrari, consisteix en el pagament dels interessos convinguts, i, si no hi ha conveni, en l'interès legal (art. 1.108 CC).

3. LA PROVA DE LES OBLIGACIONS

El Codi civil regulava els mitjans de prova en els articles 1.214 a 1.253, però la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil (en endavant, LECiv), en regular els mitjans de prova en els articles 299 i següents, va derogar tots aquests articles menys els articles 1.216 a 1.229 CC, relatius als documents privats i públics, que poden tenir rellevància en el tràfic jurídic. Alguns dels articles relatius als documents privats i públics esmenten expressament la prova, però no són contraris al que estableix la Llei d'enjudiciament civil en referir-se a la certesa i eficàcia extrajudicial d'aquests.

L'article 299 LECiv estableix que els mitjans de prova de què es pot fer ús en un judici són els següents:

- 1r. Interrogatori de les parts.
- 2n. Documents públics.
- 3r. Documents privats.
- 4t. Dictamen de perits.
- 5è. Reconeixement judicial.
- 6è. Interrogatori de testimonis.

També s'admeten, de conformitat amb el que disposa la Llei d'enjudiciament civil, els mitjans de reproducció de la paraula, el so i la imatge, així com els instruments que permeten arxivar i conèixer o reproduir paraules, dades, xifres i operacions matemàtiques portades a terme amb fins comptables o d'una altra mena, rellevants per al procés. Quan per qualsevol altre mitjà no previst expressament en els apartats anteriors d'aquest article es pugui obtenir la certesa sobre fets rellevants, el tribunal, a instància de part, l'ha d'admetre com a prova i adoptar les mesures que siguin necessàries en cada cas.

Són documents públics els autoritzats per un notari o un empleat públic competent, amb les solemnitats que requereix la llei. Els documents en què intervingui un notari públic es regeixen per la legislació notarial. Els documents públics fan prova, fins i tot contra tercers, del fet que en motiva l'atorgament i de la data.

També fan prova contra els contractants i els drethavents, quant a les declaracions que hi hagin fet els primers (art. 1.216 a 1.218 CC).

El document privat, reconegut legalment, té el mateix valor que l'escriptura pública entre els qui l'hagin subscrit i els seus drethavents (art. 1.225 CC). La data d'un document privat només es compta, respecte als tercers, des del dia en què hagi estat incorporat o inscrit en un registre públic, des de la mort de qualsevol dels qui el van signar, o des del dia en què es lliuri a un funcionari públic per raó del seu ofici (art. 1.227 CC). Els documents privats fets per alterar el que s'ha pactat en una escriptura pública no produeixen efecte contra tercer (art. 1.230 CC).

4. OBLIGACIONS EXTRA CONTRACTUALS

4.1. CONCEPTE

D'acord amb l'article 1.089 CC les fonts de les obligacions deriven de la llei, dels contractes i quasicontractes, i dels actes i omissions il·lícits o en què hi hagi qualsevol gènere de culpa o negligència.

La responsabilitat civil és l'obligació d'indemnitzar pels danys produïts per un incompliment contractual (responsabilitat contractual) o els derivats d'un acte o omissió il·lícits en els quals intervingui qualsevol mena de culpa o negligència entre persones que no tenen cap vincle jurídic previ (responsabilitat extracontractual).

D'acord amb l'article 1.092 CC, les obligacions que deriven d'actes i omissions il·lícits si neixen dels delictes, es regeixen pel que disposa el Codi penal. En canvi, les obligacions que deriven d'actes i omissions il·lícits, que no constitueixen un delictes, es regeixen pel que disposen els articles 1.902 i següents del Codi civil.

L'article 1.902 CC estableix que el qui per acció o omissió causa dany a algú altre, si hi intervé culpa o negligència, resta obligat a reparar el dany causat.

4.2. RESPONSABILITAT SUBJECTIVA I OBJECTIVA

La responsabilitat subjectiva es fonamenta en la culpa o negligència com a criteri d'imputació. La responsabilitat objectiva prescindeix d'aquest criteri. L'article 1.902 CC estableix un sistema de responsabilitat subjectiva en fonamentar l'obligació de reparar el dany en la culpa o la negligència. Malgrat això, al mateix Codi civil hi ha alguns supòsits en els quals la responsabilitat civil és objectiva.

En concret, al Codi civil trobem els següents supòsits de responsabilitat objectiva:

- a) El posseïdor d'un animal, o qui se'n serveix, és responsable dels perjudicis que causi, encara que se li escapi o extraviï. Només cessa aquesta responsabilitat en cas que el dany provingui de força major o de culpa del qui l'hagi sofert (art. 1.905 CC).
- b) Els propietaris responen dels danys causats per la caiguda d'arbres col·locats en llocs de pas, quan no hagi estat ocasionada per força major (art. 1.908. 3r CC).
- c) El cap de família que habita una casa o una part d'aquesta és responsable dels danys que s'esdevinguin per les coses que es llancin o que en caiguin (art.1.910 CC).

A més del supòsits de responsabilitat objectiva que preveu el Codi civil, n'hi ha d'altres fonamentats en el risc i el perill que produeixen determinats béns o serveis, com per exemple la navegació aèria o la circulació de vehicles de motor i la caça, en els quals és obligatòria l'assegurança. En la navegació aèria, la normativa només preveu l'exoneració de responsabilitat, si es prova que el dany és el resultat d'una acció o omissió del perjudicat. En la circulació de vehicles de motor, la normativa només preveu l'exoneració de responsabilitat, si el fet es va produir exclusivament per culpa del perjudicat o per força major aliena a la conducció o al funcionament del vehicle. En la caça, la normativa només es preveu l'exoneració de responsabilitat, si el dany es produeix únicament per culpa o negligència del perjudicat o força major.

4.3. RESPONSABILITAT PER ACTES PROPIS

L'article 1.902 CC estableix que el qui per acció o omissió causa dany a algú altre, si hi intervé culpa o negligència, resta obligat a reparar el dany causat.

Els pressupòsits perquè neixi la responsabilitat extracontractual de l'article 1.902 CC són els següents:

- a) Producció d'un dany per acció o omissió (art. 1.089, 1.093 i 1.902 CC).
- b) Existència d'un nexa causal entre la conducta i el dany produït.
- c) La culpa o la negligència com a criteri d'imputació de la responsabilitat.

L'acció o l'omissió ha de ser il·lícita o antijurídica, és a dir, contrària al dret. L'antijuridicitat queda exclosa en els casos de culpa exclusiva de la víctima o de consentiment del perjudicat, si, això darrer, no és contrari a una prohibició legal.

El dany ha de resultar provat. La càrrega de la prova va a càrrec del perjudicat, així com l'extensió i abast del mateix. El dany ha de ser cert, no hipotètic, encara que pot ser futur. S'han d'indemnitzar tant els danys patrimonials com els morals.

El dany patrimonial o material es classifica en dany emergent (dany efectivament produït) i lucre cessant (el que s'ha deixat de guanyar), d'acord amb l'article 1.106 CC aplicable també a la responsabilitat extracontractual.

Els danys morals són aquells que no afecten el patrimoni del perjudicat. Els danys morals afecten els béns o drets immaterials de la persona, els drets de la personalitat, com per exemple l'honor i la salut física o psíquica.

El sistema de responsabilitat de l'article 1.902 CC es fonamenta en la culpa, que és el criteri legal d'imputació del dany, si bé, en determinats supòsits, el Codi civil admet una responsabilitat objectiva (art. 1.905, 1.908.3r o 1910 CC) i, en d'altres, una presumpció de culpa (art. 1.903 CC).

La culpa, d'acord amb l'article 1.104 CC és l'omissió d'aquella diligència que exigeix la naturalesa de l'obligació, atenent les circumstàncies de les persones, temps i lloc. El Tribunal Suprem ha admès que el nostre sistema es basa en la culpa, però inverteix la càrrega de la prova, en establir una presumpció *iuris tantum* que el dany s'ha produït per un acte culpós.

L'article 121-21 CCCat estableix que prescriuen als tres anys les pretensions derivades de la responsabilitat extracontractual. Quant al còmput del termini, l'article 121-23 CCCat estableix que s'inicia quan, nascuda i exercible la pretensió, la persona titular d'aquesta coneix o pot conèixer raonablement les circumstàncies que la fonamenten i la persona contra la qual es pot exercir.

4.4. RESPONSABILITAT PER FETS ALIENS

La responsabilitat directa sorgeix per fets propis, mentre que la responsabilitat indirecta sorgeix per fets aliens.

En aquest sentit, l'article 1.903 CC estableix que l'obligació que imposa l'article 1.902 CC és exigible, no només pels actes o les omissions propis, sinó pels d'aquelles persones de les quals s'ha de respondre.

Les persones a qui l'article 1.903 atribueix la responsabilitat per fet aliè són les següents:

- a) Els pares són responsables dels danys causats pels fills que estiguin sota la seva guarda.
- b) Els tutors són responsables dels perjudicis causats pels menors o incapacitats que estan sota la seva autoritat i habiten amb ells.
- c) Els propietaris o directors d'un establiment o empresa són responsables respecte als perjudicis causats pels seus dependents en el servei en el qual els tenen ocupats, o bé en ocasió de les seves funcions.
- d) Les persones o entitats que siguin titulars d'un centre docent d'ensenyament no superior responen pels danys i perjudicis que causin els seus alumnes menors d'edat durant els períodes de temps en què els mateixos alumnes estiguin sota el control o la vigilància del professorat del centre, exercint activitats escolars o extraescolars i complementàries.

La responsabilitat per fet aliè de l'article 1.903 CC cessa quan les persones que s'esmenten provin que van emprar tota la diligència d'un bon pare de família per prevenir el dany.

El perjudicat pot, a la seva elecció, dirigir-se contra l'autor material del dany, a l'empara de l'article 1.902 CC, o contra l'obligat a respondre per ell, a l'empara de l'article 1.903 CC, o bé contra ambdós a la vegada en ser responsables solidaris.

Qui paga el dany causat pels seus dependents, els pot exigir el que hagi satisfet. Quan es tracti de centres docents d'ensenyament no superior, els seus titulars poden exigir als professors les quantitats satisfetes, si han incorregut en dol o culpa greu en l'exercici de les seves funcions que siguin causa del dany (art. 1.904 CC).

Pel que fa a la prescripció, s'aplica l'article 121-21 CCCat que estableix que prescriuen als tres anys les pretensions derivades de la responsabilitat extracontractual.

5. ENRIQUIMENT SENSE CAUSA

L'enriquiment sense causa es produeix quan un acte o fet genera un enriquiment patrimonial per una persona, sense que hi hagi una causa que ho justifiqui, i paral·lelament, a conseqüència d'aquest, es produeix un empobriment per una altra persona. En aquest cas, la jurisprudència ha admès que el perjudicat pugui dirigir-se contra la persona que s'ha enriquit injustament amb la finalitat de restaurar l'equilibri alterat pel desplaçament sense justificació.

El Codi civil no regula expressament l'acció d'enriquiment sense causa, però la jurisprudència l'aplica com a principi general del dret.

Els requisits per exercir la pretensió d'enriquiment sense causa són els següents:

- a) Un enriquiment per part del demandat, representat per l'obtenció d'un avantatge patrimonial que pot produir-se tant per un lucre cessant com per un dany emergent.
- b) Un correlatiu empobriment per part del demandant.
- c) Manca de causa que justifiqui l'enriquiment.
- d) Inexistència d'un precepte legal que exclogui l'aplicació de l'enriquiment sense causa.

La jurisprudència considera l'acció d'enriquiment injust com una acció de caràcter subsidiari, per la qual cosa una demanda només es pot fonamentar en aquesta quan en la legislació no hi ha cap altra acció per reparar aquest desequilibri.

6. CONCURRÈNCIA I PRELACIÓ DE CRÈDITS

El principi del *par condicio creditorum* significa que en cas de pluralitat de creditors, tots ells tenen el mateix dret que se'ls paguin els seus crèdits. Per tant, en cas d'execució, si el patrimoni del deutor és insuficient per assumir les seves obligacions, es prorrataja entre els crèdits.

Ara bé, el Codi civil trenca el principi general del *par condicio creditorum*, en establir un sistema de prelació de crèdits. L'article 1.921 CC estableix que els crèdits, pel que fa la seva graduació i pagament, en els casos d'execució singular, es classifiquen per l'ordre i els termes dels articles 1.922 a 1.929 CC. En cas de concurs de creditors, la classificació i graduació dels crèdits es regeix pel que estableixen els articles 89 a 93 i 154 a 162 de la Llei 22/2003, de 9 de juliol, concursal (en endavant, LC).

Pel que fa a les preferències de crèdit, en cas d'execució singular, el Codi civil distingeix quatre categories:

- a) Crèdits preferents amb relació a determinats béns mobles del deutor.
- b) Crèdits preferents amb relació a determinats béns immobles o drets reals del deutor.
- c) Crèdits preferents amb relació als altres béns, mobles o immobles, del deutor.
- d) Crèdits que no tenen cap preferència.

Els crèdits de les lletres a) i b) podem dir que són crèdits amb privilegi especial. Els crèdits de la lletra c) són crèdits amb privilegi general. Els crèdits de la lletra d) són crèdits ordinaris o comuns.

D'acord amb l'article 1.922 CC, gaudeixen de preferència en relació amb determinats béns mobles del deutor:

- 1r. Els crèdits per construcció, reparació, conservació o preu de venda de béns mobles que estiguin en poder del deutor, fins on n'arribi el valor.
- 2n. Els garantits amb penyora que siguin en poder del creditor, sobre la cosa empenyorada i fins on arribi el seu valor.
- 3r. Els garantits amb fiança d'efectes o valors, constituïda en establiment públic o mercantil, sobre la fiança i pel valor dels seus efectes.
- 4t. Els crèdits per transport, sobre els efectes transportats, pel seu preu, despeses i drets de conducció i conservació, fins al lliurament i durant trenta dies després d'aquest.
- 5è. Els d'hostalatge, sobre els mobles del deutor que hi hagi a l'hostal.

6è. Els crèdits per llavors i despeses de conreu i collita anticipats al deutor, sobre els fruits de la collita per a la qual van servir.

7è. Els crèdits per lloguers i rendes d'un any, sobre els béns mobles de l'arrendatari que hi hagi a la finca arrendada i sobre els seus fruits.

D'acord amb l'article 1.923 CC, tenen preferència en relació amb determinats béns immobles i drets reals del deutor:

1r. Els crèdits a favor de l'Estat, sobre els béns dels contribuents, per l'import de la darrera anualitat, vençuda i no pagada, dels impostos que hi ha damunt d'aquests.

2n. Els crèdits dels asseguradors, sobre els béns assegurats, pels premis de l'assegurança de dos anys; i, si l'assegurança és mútua, pels dos darrers dividendes que s'hagin repartit.

3r. Els crèdits hipotecaris i els refaccionaris, anotats i inscrits al Registre de la Propietat, sobre els béns hipotecats o que hagin estat objecte de la refacció.

4t. Els crèdits anotats preventivament al Registre de la Propietat, en virtut d'un manament judicial, per embargaments, segrestos o execució de sentències, sobre els béns anotats i només pel que fa a crèdits posteriors.

5è. Els refaccionaris no anotats ni inscrits, sobre els immobles als quals la refacció fa referència, i només respecte a altres crèdits diferents dels expressats als quatre números anteriors.

Pel que fa a la prelación de crèdits, els crèdits que gaudeixen de preferència en relació amb determinats mobles o a determinats béns immobles o drets reals, exclouen tots els altres fins on arribi el valor d'aquests béns (art. 1.926 i 1.927 CC).

Si hi ha diversos creditors d'una mateixa classe, els articles 1.926 a 1.927 CC estableixen les normes conforme a les quals s'ha de determinar l'ordre interior de cada grup.

L'article 1.926 CC estableix que si en concorren dos o més crèdits respecte a determinats mobles, s'han de tenir en compte, pel que fa a la prelación per al seu pagament, les regles següents:

1a. El crèdit pignoratiu exclou els altres fins on arribi el valor de la cosa donada en penyora.

2a. En el cas de fiança, si aquesta està constituïda legítimament a favor de més d'un creditor, la prelación entre ells es determina per l'ordre de dates de la prestació de la garantia.

3a. Els crèdits per avançaments de llavors, despeses de conreu i collita són preferits als de lloguers i rendes sobre els fruits de la collita per a la qual aquells van servir.

4a. En els altres casos, el preu dels mobles s'ha de distribuir a prorrata entre els crèdits que tinguin especial preferència en relació amb aquells.

L'article 1.927 CC estableix que si concorren dos o més crèdits respecte a determinats immobles o drets reals, s'han d'observar, quant a la seva respectiva prelación, les regles següents:

1a. Són preferits, pel seu ordre, els expressats en els números 1r i 2n de l'article 1923 CC als compresos en els altres números d'aquest.

2a. Els hipotecaris i refaccionaris, anotats o inscrits, que s'expressen en el número 3r de l'esmentat article 1923 CC i els compresos en el número 4t d'aquest, tenen prelación

entre si per l'ordre d'antiguitat de les respectives inscripcions o anotacions en el Registre de la Propietat.

3a. Els refaccionaris no anotats ni inscrits en el Registre a què es refereix el número 5è de l'article 1923 CC tenen prelació entre si per l'ordre invers de la seva antiguitat.

Una vegada fets efectius els crèdits amb privilegi especial, la resta de patrimoni del deutor en el seu conjunt es destina a pagar els crèdits amb privilegi general, segons l'ordre que estableix l'article 1.924 CC (art. 1.929 CC).

D'acord amb l'article 1.924 CC, tenen preferència en relació amb els altres béns mobles i immobles del deutor:

1r. Els crèdits a favor de la província o del municipi, pels impostos de la darrera anualitat vençuda i no pagada, no compresos a l'article 1923.1r. CC.

2n. Els meritats:

- Pels funerals del deutor, segons l'ús del lloc, i també els del cònjuge i els dels fills constituïts sota la seva pàtria potestat, si no tenen béns propis.

- Per despeses de la darrera malaltia de les mateixes persones, causades el darrer any, comptat fins al dia del decés

- Pels salaris i sous dels treballadors per compte d'altri i del servei domèstic corresponents al darrer any.

- Per les quotes corresponents als règims obligatoris de subsidis, assegurances socials i mutualisme laboral pel mateix període de temps que assenyala l'apartat anterior, sempre que no tinguin reconeguda una més gran preferència d'acord amb l'article precedent.

- Per avançaments fets al deutor, per a si i la seva família constituïda sota la seva autoritat, en queviures, vestit o calçat, en el mateix període de temps.

3r. Els crèdits que sense privilegi especial constin:

- En escriptura pública.

- Per sentència ferma, si han estat objecte de litigi.

Els crèdits de l'article 1.924.3r CC tenen preferència entre si per l'ordre d'antiguitat de les dates de les escriptures i de les sentències.

La condició de crèdit preferent la podrà fer prevaldre el creditor, en un procediment singular d'execució iniciat per un altre creditor, si interposa terceria de millor dret.

No tenen preferència els crèdits de qualsevol altra classe, o per qualsevol altre títol, no compresos als articles 1.922 a 1924 CC (art. 1.925 CC).

Els crèdits que no són preferents són crèdits comuns o ordinaris i es paguen d'acord amb el principi del *par condicio creditorum*, és a dir si no hi ha un patrimoni suficient per abonar-los tots, es paguen a prorrata (art. 1.929 CC).

7. INFLUÈNCIA DEL TEMPS EN LES RELACIONS JURÍDIQUES. LA PRESCRIPCIÓ EXTINTIVA I LA CADUCITAT

7.1. LA PRESCRIPCIÓ EXTINTIVA

La prescripció extingeix les pretensions relatives a drets disponibles, tant si s'exerceixen en forma d'acció com si s'exerceixen en forma d'excepció. S'entén com a pretensió el dret de reclamar d'altri una acció o una omissió (art. 121-1 CCCat).

No prescriuen les pretensions que s'exerceixen mitjançant accions merament declaratives, incloent-hi l'acció de declaració de qualitat d'hereu o hereva; les de divisió de cosa comuna; les de partició d'herència; les de delimitació de finques contigües, ni les d'elevació a escriptura pública d'un document privat, ni tampoc les pretensions relatives a drets indisponibles o les que la llei exclou expressament de la prescripció (art. 121-2 CCCat).

Les normes sobre prescripció són de naturalesa imperativa. Tanmateix, les parts poden pactar un abreuament o un allargament del termini no superiors, respectivament, a la meitat o al doble del que està establert legalment, sempre que el pacte no comporti indefensió de cap de les parts (art. 121-3 CCCat).

La prescripció no pot ser tinguda en compte d'ofici pels tribunals, sinó que ha de ser al·legada judicialment o extrajudicialment per una persona legitimada (art. 121-4 CCCat).

L'article 121-5 CCCat estableix que poden al·legar i fer valer la prescripció:

- Les persones obligades a satisfer la pretensió.
- Les terceres persones perjudicades en llurs interessos legítims per la manca d'oposició o per la renúncia de la prescripció consumada, excepte si hi ha recaigut sentència ferma (per exemple, un avalador).

L'efecte extintiu de la prescripció, un cop al·legada i apreciada, es produeix quan es compleix el termini de prescripció. L'extinció per prescripció de la pretensió principal s'estén a les garanties accessòries, encara que no n'hagi transcorregut el termini propi de prescripció (art. 121-8 CCCat).

No es pot fer una repetició del pagament efectuat en compliment d'una pretensió prescrita, encara que s'hagi fet amb desconeixement de la prescripció (art. 121-9 CCCat).

La renúncia anticipada a la prescripció és nul·la, si bé la feta en el transcurs del termini de prescripció produeix els efectes de la interrupció. Qualsevol persona obligada a satisfer la pretensió pot renunciar a la prescripció consumada. La renúncia, efectuada vàlidament, a la prescripció consumada deixa subsistent la pretensió a què es refereix, però no n'impedeix la futura prescripció (art. 121-10 CCCat).

L'article 121-11 CCCat estableix que són causes d'interrupció de la prescripció:

- L'exercici de la pretensió davant els tribunals, encara que sigui desestimada per defecte processal.
- L'inici del procediment arbitral relatiu a la pretensió.
- La reclamació extrajudicial de la pretensió.
- El reconeixement del dret o la renúncia a la prescripció de la persona contra qui es pot fer valer la pretensió en el transcurs del termini de prescripció.

L'article 121-12 CCCat estableix que perquè la interrupció de la prescripció sigui eficaç s'han de complir els requisits següents:

- a) Si l'acte que la interromp consisteix en l'exercici de la pretensió, cal que:
 - Primer. Procedeixi de la persona titular de la pretensió o d'una tercera persona que actuï en defensa d'un interès legítim i que tingui capacitat suficient.
 - Segon. S'efectuï davant el subjecte passiu de la pretensió, abans que es consumi la prescripció.
- b) Si l'acte que interromp la prescripció consisteix en el reconeixement del dret al qual es vincula la pretensió o en la renúncia a la prescripció en curs, ha de procedir del subjecte passiu de la pretensió.

La interrupció de la prescripció no pot ser tinguda en compte d'ofici pels tribunals, sinó que ha de ser al·legada per la part a qui beneficia (art. 121-13 CCCat).

L'article 121-14 CCCat estableix que la interrupció de la prescripció determina que comenci a córrer de nou i completament el termini, que es torna a computar de la manera següent:

- En cas d'exercici extrajudicial de la pretensió, des del moment en què l'acte d'interrupció esdevingui eficaç.
- En cas d'exercici judicial de la pretensió, des del moment en què la sentència o la resolució que posa fi al procediment esdevinguin fermes, o, si aquell no ha prosperat per defecte processal, des del mateix moment de l'exercici de l'acció amb què s'exigeix la pretensió.
- En cas d'arbitratge, des del moment en què es dicti el laude, des del desistiment del procediment arbitral o des de la finalització d'aquest per les altres causes que estableix la llei.
- En cas de reconeixement del dret al qual es vincula la pretensió i en cas de renúncia a la prescripció en curs, des del moment en què esdevinguin eficaços.

La prescripció se suspèn si la persona titular de la pretensió no la pot exercir, ni per ella mateixa ni per mitjà de representant, per causa de força major concurrent en els sis mesos immediatament anteriors a l'acabament del termini de prescripció. Els efectes de la suspensió no s'inicien en cap cas abans dels sis mesos, encara que la força major sigui preexistent (art. 121-15 CCCat).

Quant als supòsits de suspensió per raons personals o familiars, l'article 121-16 CCCat estableix que la prescripció també se suspèn:

- En les pretensions de les quals siguin titulars persones menors d'edat o que tinguin la capacitat modificada judicialment, mentre no disposin de representació legal o mentre no hagin nomenat un apoderat, d'acord amb el que estableix l'article 222-2.1 CCCat, en l'àmbit de les seves funcions.
- En les pretensions entre cònjuges, mentre dura el matrimoni, fins a la separació legal o de fet.
- En les pretensions entre els membres d'una parella estable, mentre es manté la convivència.
- En les pretensions entre el pare o la mare i els fills en potestat, fins que aquesta s'extingeixi per qualsevol causa.

- En les pretensions entre la persona que exerceix els càrrecs de tutor, curador, administrador patrimonial, defensor judicial o acollidor i la persona menor o la persona que tingui la capacitat judicialment modificada, mentre es manté la funció corresponent.
- En les pretensions entre la persona protegida i l'apoderat, d'acord amb el que estableix l'article 222-2.1 CCCat, relatiu al poder en previsió de pèrdua sobrevinguda de la capacitat, en l'àmbit de les seves funcions.

La prescripció de les pretensions entre les persones cridades a heretar i l'herència jacent se suspèn mentre no sigui acceptada l'herència (art. 121-17 CCCat).

La sol·licitud d'inici de la mediació, feta de conformitat amb la llei que la regula, suspèn la prescripció de les pretensions des de la data en què consti la recepció de la dita sol·licitud pel mediador o el dipòsit d'aquesta davant la institució de mediació. Si en el termini de quinze dies naturals, a comptar de la recepció o el dipòsit de la sol·licitud, no se signa l'acta de la sessió constitutiva del procediment de mediació, es reprèn el còmput del termini de prescripció. La suspensió es prolonga fins a la data de la signatura de l'acord de mediació o, subsidiàriament, la signatura de l'acta final, o fins que acaba la mediació per alguna de les causes que estableix la llei que la regula (art. 121-18 CCCat).

La suspensió de la prescripció no pot ser tinguda en compte d'ofici pels tribunals, sinó que ha de ser al·legada per la part a qui beneficia, llevat de la produïda en els supòsits establerts per l'article 121-16.a CCCat, quan afecti persones que encara són menors o que són incapaces. El temps durant el qual la prescripció resta suspesa no es computa en el termini de prescripció (art. 121-19 CCCat).

Les pretensions de qualsevol classe prescriuen al cap de deu anys, llevat que algú hagi adquirit abans el dret per usucapió o que aquest Codi o les lleis especials disposin una altra cosa (art. 121-20 CCCat).

D'acord amb l'article 121-21 CCCat, prescriuen al cap de tres anys:

- Les pretensions relatives a pagaments periòdics que s'hagin de fer per anys o terminis més breus (per exemple, el pagament del preu dels arrendaments, pensions periòdiques, pensions legals d'aliments).
- Les pretensions relatives a la remuneració de prestacions de serveis i d'execucions d'obra (per exemple, el servei d'un advocat o d'altres professionals)
- Les pretensions de cobrament del preu en les vendes al consum.
- Les pretensions derivades de responsabilitat extracontractual.

Les pretensions protectores exclusivament de la possessió prescriuen al cap d'un any (art. 121-22 CCCat).

El termini de prescripció s'inicia quan, nascuda i exercible la pretensió, la persona titular d'aquesta coneix o pot conèixer raonablement les circumstàncies que la fonamenten i la persona contra la qual es pot exercir. En el còmput del termini de prescripció no s'exclouen els dies inhàbils ni els festius. El còmput de dies es fa per dies sencers. El dia inicial s'exclou i el dia final s'ha de complir totalment. El còmput de mesos o anys es fa de data a data. Si al mes del venciment no hi ha el dia corresponent a l'inicial, es considera que el termini acaba el darrer dia del mes (art. 121-23 CCCat).

Qualsevol pretensió susceptible de prescripció s'extingeix en tot cas pel transcurs ininterromput de trenta anys des del seu naixement, amb independència que hi hagin concorregut causes de suspensió o que les persones legitimades per exercir-la no hagin conegut o no hagin pogut conèixer les dades o les circumstàncies a què fa referència l'article 121-23 CCCat, en matèria de còmput de terminis (art. 121-24 CCCat).

7.2. LA CADUCITAT

Les accions i els poders de configuració jurídica sotmesos a caducitat s'extingeixen pel venciment dels terminis corresponents. La caducitat de les accions o dels poders de configuració jurídica deixa de tenir efecte únicament si una persona legitimada els exerceix adequadament. Les normes sobre caducitat són de naturalesa imperativa, sens perjudici del que disposa l'article 122-3.1 CCCat en matèria de suspensió (art. 122-1 CCCat).

Com a exemple d'accions sotmeses a un termini de caducitat podem citar l'acció d'impugnació del desheretament, l'acció per declarar la indignitat successòria i l'acció d'anul·labilitat.

En les relacions jurídiques indisponibles, els terminis de caducitat establerts legalment no es poden suspendre. En les relacions jurídiques indisponibles la caducitat ha de ser tinguda en compte d'ofici als tribunals (art. 122-2 CCCat).

En les relacions jurídiques disponibles el termini de caducitat se suspèn d'acord amb el que estableixen els articles del 121-15 al 121-19 CCCat pel que fa a la suspensió de la prescripció, o per acord exprés de les parts. La suspensió s'aixeca una vegada exhaurit el termini pactat o, si no n'hi ha, a partir del moment en què qualsevol de les parts denunciï l'acord de manera fefaent. Quan es tracta de relacions jurídiques disponibles, la caducitat no ha de ser tinguda en compte d'ofici pels tribunals, sinó que ha de ser al·legada per una persona legitimada (art. 122-3 CCCat). Un exemple de relació jurídica disponible és l'acció de rescissió per lesió en la partició de l'herència.

L'admissió de la suspensió de la caducitat al Codi civil de Catalunya i el silenci sobre la seva possible interrupció indica que el termini de caducitat només es compta una sola vegada i no torna a començar mai, a diferència de la prescripció, ja que no pot ser objecte d'interrupció.

La caducitat convinguda per les parts es regeix, si no hi ha pacte, per les disposicions sobre caducitat en les relacions jurídiques disponibles establertes pel Codi civil de Catalunya (art. 122-4 CCCat).

El termini de caducitat s'inicia, si no hi ha normes específiques, quan neix l'acció o quan la persona titular pot conèixer raonablement les circumstàncies que fonamenten l'acció i la persona contra la qual es pot exercir. En tot cas, s'aplica també a la caducitat el que disposa l'article 121-24 CCCat en matèria de preclusió. En el còmput del termini de caducitat no s'exclouen els dies inhàbils ni els festius. El còmput de dies es fa per dies sencers. El dia inicial s'exclou i el dia final s'ha de complir totalment. El còmput de mesos o anys es fa de data a data. Si al mes del venciment no hi ha el dia corresponent a l'inicial, es considera que el termini acaba el darrer dia del mes (art. 122-5 CCCat).

